

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดศรีสะเกษ
The Guidelines for Developing the Community Enterprise Group of the Rice Production and
Extension Center in Sisaket Province

ภัทรกานต์ นวลมะณี (Phattharakarn Nuanmanee)¹ เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalermsak Toomhirun)²

จินดา ขลิบทอง (Jinda Khlibtong)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทั่วไปของกรรมการและสมาชิก (2) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน (3) ความพึงพอใจของกรรมการและสมาชิก (4) ปัญหาการดำเนินงานของกรรมการและสมาชิก (5) ความต้องการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการและสมาชิก และ (6) แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในพื้นที่ 22 อำเภอ ของจังหวัดศรีสะเกษ มีจำนวน 80 กลุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ได้ตัวอย่างจำนวน 66 กลุ่ม สุ่มตัวอย่างแบบง่ายตามสัดส่วนแต่ละอำเภอ เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 132 ราย จากกรรมการกลุ่มจำนวน 66 ราย และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 66 ราย โดยการสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิจัย พบว่า (1) กรรมการและสมาชิกกลุ่มฯ ร้อยละ 72.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.26 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 98.5 จบมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 37.9 มีตำแหน่งด้านการปกครอง ร้อยละ 44.7 เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 73.5 โดยทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.59 คน แรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.03 คน มีรายได้จากการทำนาต่อปี เฉลี่ย 52,362.12 บาท มีรายได้จากการค้าขายต่อปี เฉลี่ย 98,750.00 บาท รายจ่ายจากการทำนาต่อปี เฉลี่ย 98,870.17 บาท เป็นเจ้าของพื้นที่การเกษตร เฉลี่ย 21.70 ไร่ ส่วนใหญ่ครัวเรือนมีหนี้สิน (ชกส./สถาบันทางการเงิน) เฉลี่ย 259,161.90 บาท และส่งผลิตภัณฑ์เข้าตลาด (2) ส่วนใหญ่กลุ่มเกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน มีทุนประกอบกิจการจาก ชกส.และสหกรณ์ กองทุนหมุนเวียนเฉลี่ย 359,018.56 บาท และมีผลิตภัณฑ์เป็นเมล็ดพันธุ์ข้าว (3) โดยภาพรวมกรรมการและสมาชิก มีความพึงพอใจด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด การจัดการความรู้และข้อมูล การบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และการจัดการสินค้าหรือบริการ ในระดับปานกลาง (4) กลุ่มมีปัญหาการดำเนินงานแต่ละด้านในระดับน้อย (5) กลุ่มมีความต้องการส่งเสริมการเกษตรจากสื่อราชการ โดยวิธีการทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ และสาธิต ในระดับมาก (6) การพัฒนากลุ่มโดยพัฒนาผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อบุคคลที่เป็นราชการและเอกชน สื่อสิ่งพิมพ์ที่เป็นแผ่นพับ คู่มือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เป็นโทรทัศน์ วิทยุ และวิดีโอ โดยวิธีการบรรยาย สาธิต ฝึกปฏิบัติ และทัศนศึกษา ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต แผ่นพับ วิทยุ วิดีโอ และคู่มือ และด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จากอินเทอร์เน็ต วิทยุ วิดีโอ คู่มือ โปสเตอร์ และทัศนศึกษา

คำสำคัญ แนวทางการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน ศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน จังหวัดศรีสะเกษ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nuanmanee_ag35@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chalermsak.too@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jinda.khl@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio – economic information of the committees and members (2) general community enterprise group (3) operation of the committees and members (4) problem of the committees and members (5) needs in agricultural extension of the committees and members and (6) developmental guidelines of the committees and members of the community enterprise group of the rice production and extension center. The research populations comprised the community enterprise group of the rice production and extension center in Sisaket Province totaling 80 groups, using Taro Yamane formula to calculate sample size, 66 sample groups were identified by simple random sampling and purposive sample. There were two persons in each group i.e. committee and member, there were totally 132 persons. Instrument used for this research was an interviewed form. Statistics were used for data analysis including frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation and ranking. Research results were as follows (1) The committees and members was male 72.0 percent, with the average age of 51.26 years and 98.5 percent were married, 37.9 percent graduated with lower secondary education, 44.7 percent had a governing position, 73.5 percent were members of village fund group, and most of them had occupation in rice farming. Average number of family members was 4.59 persons, average of the number of household workers was 3.03 persons. The average income from rice farming was 52,362.12 Bath, while the average income from trading was 98,750.00 Bath. The average expenditure of family was 98,870.17 Bath. Their average agricultural area was 21.70 Rai (1 rai = 1,600 square meters), the average of the debts was 259,161.90 Bath from Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. Their products were sold to market. (2) Groups were supported by the government organizations. The majority of the capital more the loans from of the Bank for agriculture and Agricultural Cooperatives and Agricultural Cooperatives. The enterprise had a revolving fund of 359,018.56 Bath, and a product of the group was seeds. (3) Perspective of group were found participated in operation at medium level, (4) apparently encountered problem at low level. (5) Considering their agricultural extension needed, it was found that they generally wanted to be support at much level in the government organizations. Considering their methods extension needed, it was found that they generally wanted to be support at much level in field trip, learning by doing and demonstration. (6) Developmental guidelines in leadership and administration by internet private sector brochures television radio video manuals and government organizations by introduce demonstration learning by doing and field trip, knowledge management and information from internet brochures radio video and manuals, and member management from internet radio video manuals posters and field trip.

Keywords: Guidelines for developing, Community Enterprise, Rice Production and Extension Center, Sisaket Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

บทนำ

ข้าวเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อชาวโลกและยังเป็นอาหารหลักของประชากรกว่าครึ่งโลก รวมทั้งประเทศไทย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2559 ก) ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกข้าวทั้งประเทศปี 2558 ประมาณ 66,524,235 ไร่ ผลผลิต 29,658,454 ตัน โดยมีผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ 525 กิโลกรัม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2559 ข) มีปริมาณการส่งออกข้าวสารประมาณ 9.883 ล้านตัน สามารถสร้างรายได้และนำเงินตราเข้าประเทศ ปีละประมาณ 154,433,924,860 บาท และข้าวยังเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยและมีความสำคัญยิ่งต่อคนไทยและสังคมไทย ดังจะเห็นได้จากวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมต่างๆ ของไทย ได้แก่ ประเพณีลงแขก ประเพณีบุญคูณลาน และประเพณีสู่ขวัญข้าว เป็นต้น

(กรมการข้าว 2551) ระบุถึงศูนย์ข้าวชุมชน หรือศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีในชุมชน เป็นศูนย์กลางการพัฒนาข้าวในชุมชน และพัฒนาชาวนาให้มีความรู้ด้านการผลิตข้าวอย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการศูนย์ข้าวชุมชนให้มีประสิทธิภาพและได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ นั้น ศูนย์ข้าวชุมชนจึงต้องมีการจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อจะได้รับการคุ้มครองและสนับสนุนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548

จังหวัดศรีสะเกษ เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน (กรมส่งเสริมการเกษตร 2559) ได้รับการอนุมัติจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตรแบบรายงาน สวช.01_3 สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ค้นหาจากทะเบียนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน “พันธุ์ข้าว” วันที่ 16 กรกฎาคม 2559 มีจำนวน 80 กลุ่ม ซึ่งวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี มีแนวโน้มการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถเป็นต้นแบบการดำเนินงานแก่วิสาหกิจชุมชนอื่น ในการเรียนรู้วิถีคิดและการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

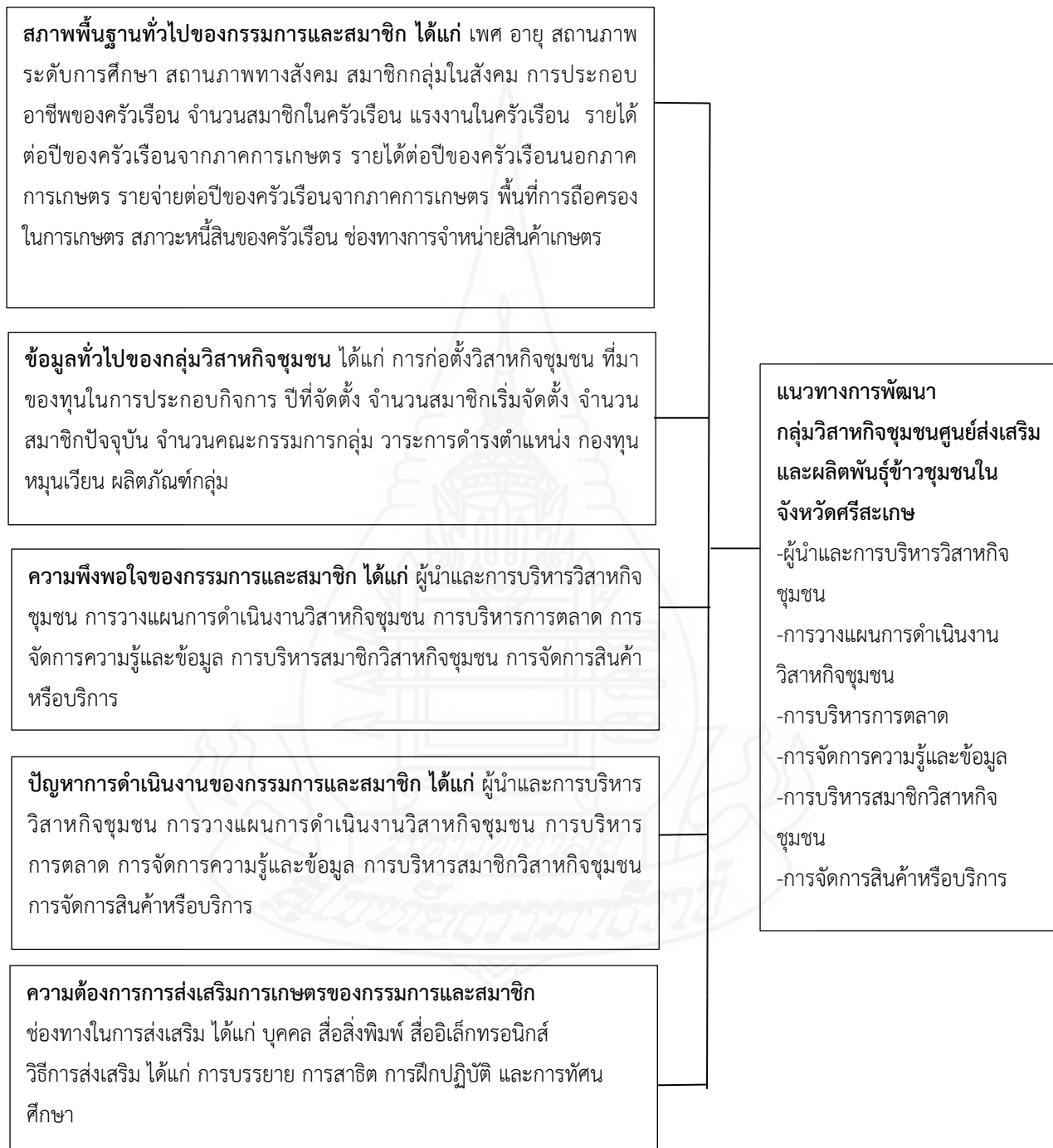
วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน
- 2) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน
- 4) เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน
- 5) เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน
- 6) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8
The 8th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8 The 8th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ในพื้นที่ 22 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ ที่ได้รับการอนุมัติจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนกับกรมส่งเสริมการเกษตร ค้นหาจากทะเบียนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน “พันธุ์ข้าว” วันที่ 16 กรกฎาคม 2559 มีจำนวน 80 กลุ่ม คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ที่ค่าความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 กลุ่ม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอมีจำนวนไม่เท่ากัน จึงใช้การทอนสัดส่วนขนาดตัวอย่างของประชากร และสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย แล้วเลือกกรรมการกลุ่มจำนวน 66 ราย และสมาชิกกลุ่ม จำนวน 66 ราย รวม 132 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ จำนวนกลุ่มละ 2 คน มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด แบ่งเป็น 5 ตอน ได้คำสัมภาษณ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในความพึงพอใจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนเท่ากับ 0.960 และปัญหาการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน เท่ากับ 0.980 ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพพื้นฐานทั่วไปของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

สภาพพื้นฐานทั่วไปของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ร้อยละ 72.0 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.26 ปี สถานภาพสมรส ร้อยละ 98.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 37.9 มากกว่าระดับอื่น มีตำแหน่งทางสังคมด้านการปกครอง ร้อยละ 44.7 มากกว่าตำแหน่งอื่นๆ เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 73.5 มากกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยทั้งหมดประกอบอาชีพทำนา รองลงมารับราชการ ร้อยละ 37.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.59 คน แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.03 คน มีรายได้จากภาคการเกษตรต่อปี (ทำนา) มากกว่าอื่นๆ เฉลี่ย 52,362.12 บาท มีรายได้จากการประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรต่อปี (ค้าขาย) มากกว่าอื่นๆ เฉลี่ย 98,750.00 บาท รายจ่ายจากภาคการเกษตรต่อปี (ทำนา) เฉลี่ย 98,870.17 บาท เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์พื้นที่เฉลี่ย 21.70 ไร่ ส่วนใหญ่ครัวเรือนมีหนี้สิน (ธกส./สถาบันทางการเงิน) เฉลี่ย 259,161.90 บาท และมีการส่งผลิตภัณฑ์เข้าตลาด

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงานมากกว่าอื่นๆ โดยมีทุนในการประกอบกิจการจากทุนอื่นๆ (ธกส./สหกรณ์) มากกว่าอื่นๆ โดยส่วนมากมีการจัดตั้งปี พ.ศ.2549-2552 สมาชิกเริ่มจัดตั้งเฉลี่ย 30.13 คน มีสมาชิกปัจจุบันเฉลี่ย 43.98 คน คณะกรรมการกลุ่มเฉลี่ย 8.70 คน มีวาระการดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 2.05 ปี กองทุนหมุนเวียนเฉลี่ย 359,018.56 บาท และมีผลิตภัณฑ์เป็นเมล็ดพันธุ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

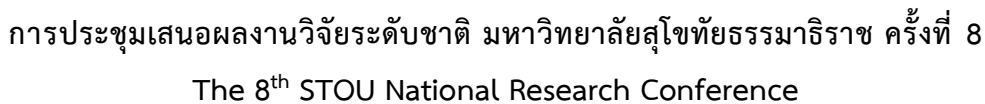
The 8th STOU National Research Conference

3. ความพึงพอใจของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความพึงพอใจด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน และด้านการบริหารการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 3.00 2.90 2.88 2.86 และ 2.80 ตามลำดับ โดยกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความพึงพอใจในการจัดการสินค้าหรือบริการ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.33 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ และการควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 3.24 ความพึงพอใจในการจัดการความรู้และข้อมูล ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 3.06 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการจัดเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 2.92 ความพึงพอใจในการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นการกำหนดเงื่อนไขการรับสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 3.21 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิก มีค่าเฉลี่ย 2.18 ความพึงพอใจในการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นการจัดทำแผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.07 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการนำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข มีค่าเฉลี่ย 2.67 ความพึงพอใจในด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นความรับผิดชอบต่อลูกค้า มีค่าเฉลี่ย 3.59 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การจัดสวัสดิการแก่สมาชิก มีค่าเฉลี่ย 1.57 และความพึงพอใจในการบริหารการตลาด ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการลูกค้า มีค่าเฉลี่ย 2.92 และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ประเด็นการติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด มีค่าเฉลี่ย 2.68

4. ปัญหาการดำเนินงานของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารการตลาด ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ และด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย 2.16 2.15 2.01 1.99 1.92 และ 1.87 ตามลำดับ โดยกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารการตลาด ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการลูกค้า มีค่าเฉลี่ย 2.05 ปัญหาการดำเนินงานด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดการจัดทำแผนการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 2.22 ปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 2.05 ปัญหาการดำเนินงานด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดการพัฒนาสมาชิก มีค่าเฉลี่ย 2.07 ปัญหาการดำเนินงานด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ มีค่าเฉลี่ย 2.01 และปัญหาการดำเนินงานด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประเด็นขาดความสามารถในการบริหารจัดการ (จากการประชุม) มีค่าเฉลี่ย 2.24

937

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

6. แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชนจากอินเทอร์เน็ต สื่อเอกชน แผ่นพับ โทรทัศน์ วิทยุ วิดีโอ คู่มือ และสื่อราชการ ตามลำดับ โดยวิธีการบรรยาย การสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา ตามลำดับ ด้านการจัดการความรู้และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต แผ่นพับ วิทยุ วิดีโอ และคู่มือ ตามลำดับ และด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน จากอินเทอร์เน็ต วิทยุ วิดีโอ คู่มือ โปสเตอร์ และการทัศนศึกษา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนใน จังหวัดศรีสะเกษ สรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน สอดคล้องกับ สุพรรณิ ขอดเผือ (2550:34-35) ที่พบว่าวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการส่งเสริมของหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

2. ความพึงพอใจของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความพึงพอใจด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าในด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ประเด็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการพัฒนา และการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับ และด้านการบริหารการตลาด ประเด็นการกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการลูกค้า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับเฉลิมพล เขตบุรี (2555:79-83) พบว่า การดำเนินงานของกรรมการอยู่ในระดับปานกลางในประเด็นการกำหนดเป้าหมายและทิศทางของกลุ่ม และมีการกำหนดแหล่งจำหน่ายสินค้า และสอดคล้องกับสวาร์ตน์ เมืองงาม (2554:83-85) พบว่า ความคิดเห็นของคณะกรรมการและสมาชิกต่อการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง ในประเด็นการมีเป้าหมายของกลุ่มที่ชัดเจนและมีระเบียบข้อตกลงของกลุ่ม และพบว่ากรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความพึงพอใจระดับน้อยที่สุดในประเด็นการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556:84-85) พบว่า การดำเนินงานของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนระดับปรับปรุง อำเภอพนมสนิม ด้านการรับผลประโยชน์ ในประเด็นการได้รับสวัสดิการจากการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ปัญหาการดำเนินงานของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีปัญหาการดำเนินงานด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ อยู่ในระดับน้อย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

สอดคล้องกับดาวใจ ดอกไม้คลี่ (2556:90-93) พบว่า ปัญหาในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนด้านการวางแผน มีปัญหาในระดับน้อยในเรื่องคณะกรรมการกลุ่มไม่เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วม

4. ความต้องการการส่งเสริมการตลาดของกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความต้องการการส่งเสริมการตลาดด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ อัมพร เกรียงศรี (2553:63-64) พบว่า ความต้องการความรู้ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการส่งเสริมการตลาด อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรู้ด้านการตลาด ด้านความรู้ด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และความรู้ด้านการบริหารจัดการ

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการจากโทรทัศน์ อยู่ในระดับน้อย และมีความต้องการช่องทางในการส่งเสริมจากอินเทอร์เน็ต อยู่ในระดับน้อยที่สุด สอดคล้องกับเฉลิมพล เขตบุรี (2555:64) พบว่า สื่อมวลชน กลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนระดับน้อยจากโทรทัศน์ ความรู้ระดับน้อยที่สุดจากอินเทอร์เน็ต

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีความต้องการวิธีการส่งเสริมการตลาดด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน ด้านการวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ด้านการบริหารการตลาด ด้านการจัดการความรู้และข้อมูล ด้านการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน และด้านการจัดการสินค้าหรือบริการจากการทัศนศึกษา ฝึกปฏิบัติ และสาธิต อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ จิตร เกื้อกุล (2554:51) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมการตลาดโดยการทัศนศึกษาดูงานเกษตร การเยี่ยมแปลงสาธิต และฝึกอบรมสัมมนาด้านการเกษตร ในระดับมาก และสอดคล้องกับ อัมพร เกรียงศรี (2553:75-76) พบว่า ระดับความต้องการวิธีการส่งเสริมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในการส่งเสริมการตลาด อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการส่งเสริมแบบกลุ่ม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม และการสาธิต

5. แนวทางการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน

จากการศึกษาพบว่า กรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน มีแนวทางการพัฒนากลุ่มฯ ด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน การจัดการความรู้และข้อมูล และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ ครองยติ (2555:56) พบว่า แนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวทางการพัฒนากลุ่มในด้านการบริการการตลาด และด้านการจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อกรรมการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ควรมีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก การสร้างขวัญกำลังใจแก่สมาชิก นำปัญหาในการดำเนินงานมาปรับปรุงแก้ไข การติดตามข้อมูลความต้องการของลูกค้าและตลาด การจัดเก็บข้อมูล การปฏิบัติตามขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ และการควบคุมคุณภาพสินค้าหรือบริการ

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ควรให้ความรู้ในการบริหารจัดการ (จากการประชุม) การจัดทำแผนการดำเนินงาน การพัฒนาสมาชิก การแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนา การกำหนดลูกค้าและแหล่งจำหน่ายเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการลูกค้า และการกำหนดขั้นตอนหรือกระบวนการผลิตสินค้าหรือบริการ

2.2 ควรเสนอให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชน ได้มีการใช้สื่อราชการ ผ่านช่องทางสื่อโปสเตอร์ ผ่านช่องทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์วีดีโอ ในด้านการบริหารการตลาด

2.3 ควรสนับสนุนในเรื่องงบประมาณในการทัศนศึกษาดูงานในด้านผู้นำและการบริหารวิสาหกิจชุมชน และการบริหารสมาชิกวิสาหกิจชุมชน กลุ่มฯที่ประสบความสำเร็จแล้ว

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนประสบความสำเร็จ ศึกษาเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องที่ทำให้การดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนประสบความสำเร็จ และศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

กรมการข้าว. (2551). *ศูนย์ข้าวชุมชน*. กลุ่มส่งเสริมการผลิตและจัดการผลผลิต. สำนักส่งเสริมการผลิตข้าว.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *ระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน*. สืบค้น 16 กรกฎาคม 2559,

จาก <http://smce.doae.go.th>

จิตร เกื้อกุล. (2554). *ความต้องการส่งเสริมอาชีพของเกษตรกรในตำบลบางขุนทอง อำเภอดงรัก จังหวัดนครราชสีมา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เฉลิมพล เขตบุรี. (2555). *การดำเนินงานของคณะกรรมการวิสาหกิจชุมชนในอำเภอเมือง จังหวัดบึงกาฬ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ดาวใจ ดอกไม้คลี่. (2556). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนในอำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สกวรัตน์ เมืองงาม. (2554). *การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดสุรินทร์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 8

The 8th STOU National Research Conference

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559 ก). *พื้นที่ปลูกข้าว*. สืบค้น 30 เมษายน 2560, จาก www.oae.go.th

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559 ข). *ระบบสารสนเทศเกษตร*. สืบค้น 30 เมษายน 2560, จาก aginfo.oae.go.th/

สุพรรณิ ขอดเผื่อ. (2550). *ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในอำเภอสนป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาภรณ์ ครองยุติ. (2555). *แนวทางการพัฒนากลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอสำโรง จังหวัดอุบลราชธานี สู่วิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อัมพร เกรียงศรี. (2553). *การดำเนินงานและความต้องการของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการส่งเสริมการตลาด อำเภอบางบาล จังหวัดร้อยเอ็ด* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

